

**STUDENȚI ȘI ABSOLVENȚI DIN TRANSILVANIA LA
UNIVERSITĂȚILE DIN KOȘICE ȘI TRNAVA (SLOVACIA),
PE BAZA UNOR DISERTAȚII ȘI BIBLIOGRAFII
(SECOLUL AL XVIII-LEA)¹**

Eva MÂRZA

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Andreea MÂRZA

Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Facultatea de Teologie Greco-Catolică, Departamentul Blaj

**Transylvanian Students and Graduates from Transylvania at the Universities of Košice and
Trnava (Slovakia), Based on Dissertations and Bibliographies (18th Century)**

ABSTRACT

The universities of Trnava and Košice, Prešov in present-day Slovakia hosted students from all over Europe. In our contribution, we refer to the scholarly products from Transylvanian and Partium students represented by the examination theses or dissertations defended at a certain phase of study there in the 18th century. Being published in university printing houses, these works circulated and became evidence of the students' intellectual journey.

The present research is based on several bibliographical works published in the last decades, the most important of which is the *Bibliography* of 18th century Slovak printing, documenting the existence of Transylvanian contributions published at the time of study at Slovak universities. The publication of these works in the printing houses of the time are witness of the scientific activity during their studies and gives them a definite place in Romanian historiography. They are a contribution to the history of education and evidence of a group of future intellectuals, some of whom were involved in the life of the Church, politics and the economy of Transylvania.

Cuvinte-cheie: peregrinatio academica, studii universitare, tipografii, disertații, Trnava, Košice

Key words: peregrinatio academica, university studies, typographies, dissertations, Trnava, Košice

Introducere

Cercetarea noastră va îmbina mai multe nivele de abordare a relațiilor istorice culturale dintre Transilvania și Slovacia. Așa cum am specificat în titlu, ne vom referi aici doar la secolul al XVIII-lea. La baza cercetării se află universitățile de la Trnava (germ. Tyrnau; magh. Nagyszombat) și Košice (germ. Kaschau; magh. Kassa), la care adăugăm „Studiile Generale” de la Prešov (germ. Presov; magh. Eperjes). Ne vor interesa studenții și absolvenții, autorii de

---

¹ Pentru simplificarea discursului nostru din acest studiu am recurs în titlu la denumirea geografică de Transilvania, care include Partiumul și Banatul.

disertații sau participanții la examene de proveniență transilvană, ale căror nume pot fi identificate în disertațiile susținute; vom aminti și unele personalități (patroni, profesori etc.) prezente în paginile disertațiilor, provenite din spațiul transilvan. Disertațiile pe care le avem în vedere au apărut în tipografiile iezuite din centrele universitare amintite mai sus, acolo primind o formă tipică din partea editorilor, tipografilor sau cadrelor didactice implicate în procesul de examinare.

Realizarea în ultimii ani a lucrării *Slovacikálne tlače v sedmohradskej knižnici Batthyaneum v Alba Iulii (16. – 18. storočie) / Tipărituri slovece în Transilvania la Biblioteca Batthyaneum de la Alba Iulia (secolele XVI – XVIII)*² ne-a apropiat de o problemă aflată în atenția unor cercetători din ultima perioadă. Abordarea temei alese nu ar fi fost posibilă fără consultarea mai multor lucrări bibliografice, dar *Bibliografia tipăriturilor de pe teritoriul Slovaciei în secolul XVIII*³ a fost esențială, fiind o lucrare în care sunt bibliografiate toate tipăriturile pentru perioada indicată, cunoscute până la momentul publicării în anul 2008. Fișele cărților sunt organizate alfabetic, cu toate informațiile necesare unor astfel de lucrări, și cuprind și un mare număr de disertații susținute la universitățile din Trnava și Košice, mai puțin la Prešov sau la Bratislava, spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, după mutarea universității de la Trnava la Buda. Prin consultarea *Bibliografie* s-a născut ideea identificării studenților, chiar și a profesorilor sau a susținătorilor din Transilvania de la aceste academii, devenite apoi universități. Astfel, având la dispoziție numele studenților transilvăneni selectați din *Bibliografie* prin intermediul fișelor de carte, am obținut o bază de date cu numele lor și indicația privind publicarea disertațiilor sau a tezelor în tipografiile iezuite de la Trnava și Košice.

Prezența studenților din Ungaria istorică, implicit și a celor din Transilvania, la universitățile europene și la cele de acasă, a suscitât interesul specialiștilor, care, pe parcurs, au realizat cercetări în arhivele diferitelor universități bazate pe documentele vremii⁴. Au fost astfel identificate numele studenților și parcursul lor universitar. Studiul a pornit, în schimb, de la disertațiile studenților transilvăneni susținute la universitățile din Trnava și Košice în secolul al XVIII-lea și de la numele câtorva profesori din Transilvania, identificați prin foile de titlu sau mecenajii cărora le-au fost dedicate lucrările

---

² E. Mârza 2021, *passim*.

³ Klimeková, Augustínová, Ondrušková 2008, vol. I-VI. În *Anexa* lucrării noastre această bibliografie va fi indicată prin sigla B. și numărul de ordine din *Bibliografie*.

⁴ Chiar dacă se referă la o perioadă anterioară intereselor noastre, nu putem omite două lucrări esențiale pentru Transilvania: Tonk 1979, *passim* și Szabó, Tonk 1992, *passim*. Culegerea de studii care cuprinde și situația studenților din Transilvania se datorează colectivului de autori Fata, Kurucz, Schindling 2006; vezi și Szögi 2011; Kádár, Kiss, Póka 2011 sau Kmety, Szögi, Varga 2021 și altele.

susținute⁵. Publicarea disertațiilor este supusă unui tipic respectat în principiu în Europa și putem aduce aici ca dovadă, spre exemplu, lucrările autoarei Agáta Klimeková, care a urmărit pe parcursul anilor acest fenomen la universitățile din Germania, vizând disertațiile studenților de pe teritoriul Slovaciei⁶.

Cardinalul Petru Pázmány și începuturile universităților de la Trnava și Košice. Tipografiile iezuite

Faptul că universitățile de la Trnava și Košice se aflau în secolul al XVIII-lea sub aceeași cupolă a Imperiului Habsburgic, ca și Transilvania, a contribuit la „peregrinatio studiorum” din Transilvania spre vest, înspre un spațiu apropiat din punct de vedere geografic, Slovacia de astăzi. Fiind fondate de iezuiți, ambele universități și-au creat un renume în Centrul și Sud-Estul Europei și s-au înscris în rândurile instituțiilor de învățământ căutate de mulți tineri, care au ales studii de filozofie, apoi de teologie. Organizate pe principiile universităților iezuite din Europa, au funcționat pe cel puțin trei sau chiar patru trepte de școlarizare: *alumnus*, *bacalaureus*, *magister*, până la *doctor*⁷. Istoriografia despre cele două universități este bogată; totuși, în ultimele decenii, cea din Trnava a fost preferată de istoricii slovaci, pe de o parte, maghiari și români, de partea cealaltă⁸. S-au organizat conferințe jubiliare în care a fost analizată istoria universității din Trnava, a facultăților, a corpului profesoral, evoluția construirii edificiilor etc. Nu este deloc simplu să rezumăm etapele importante de dezvoltare și să propunem o imagine realistă a ceea ce au însemnat cele două instituții pentru educația viitorilor intelectuali din Imperiu și din regiunea

---

⁵ Menționăm că în *Anexa* cu studenți, având la baza *Bibliografia*, ne vom referi la persoanele care pot fi identificate ca transilvăneni, lângă numele lor existând indicația despre proveniența transilvană, în general, dieceza sau, concret, localitatea din care provin. Aceste date se află în cuprinsul foilor de titlu și reprezintă modul de abordare din partea editorilor sau a profesorilor din tipografiile iezuite de la Trnava și Košice. În *Anexa* vom adăuga trimiteri la câteva lucrări în care am identificat personajul găsit de noi și vom indica existența lucrării în bibliografia lui Géza Petrik <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Petrik-magyar-konyveszet-17121920-2> (accesat la 30.04.2022), cu completările existente, considerând-o mai accesibilă cercetătorilor români. Ca o informație generală, menționăm că numeroase personalități din *Anexa* figurează în József Szinnyei <https://mek.oszk.hu/03600/03630/html/index.htm> (accesat la 23.02.2022 și pe parcursul cercetării).

⁶ Klimeková 2018; Klimeková 2020; Klimeková 2021.

⁷ Un punct de vedere asupra funcționării universităților, la Verger 2019, p. 76-78 (despre ierarhia internă din universitate).

⁸ Încă în secolul al XVIII-lea a scris despre Universitatea de la Trnava, între alții, enciclopedistul slovac Mathias Bel. În contextul istoricului Universității Eotvös Loránd din Budapesta, au scris și despre Universitatea de la Trnava, spre exemplu, László Szögi, István Sinkovics, în alt context, spre exemplu, Domokos Kósáry, István Käfer, Barna Mezey și alții. Dintre toate lucrările, se desprinde pentru cercetarea de față volumul semnat de Bognár, Kiss, Varga 2002; un punct de vedere asupra viitorilor intelectuali români/transilvăneni, studenți la universitatea de la Trnava, vezi la Stanciu 2010, p. 35-46.

urmărită de noi. Problematika este variată, iar în istoriografia din Slovacia i s-a acordat o mare atenție, mai ales după anul 1989⁹.

Nu putem să nu menționăm chiar de la început faptul că fondatorul Universității de la Trnava (la 13 noiembrie 1635), episcop de Esztergom, apoi cardinal, Petru Pázmány (1570-1637), își are rădăcini la Oradea, unde a urmat primele clase școlare, pe care le-a continuat la Cluj, unde a și intrat în Ordinul iezuit în anul 1587¹⁰. Universitatea fondată de el la Trnava este considerată, din punct de vedere istoric, în Slovacia, pe locul doi, pentru că mai veche a fost Academia Istropolitană, fondată la Bratislava (1465-1491) de regele Matia Corvin. Bazele Universității din Trnava trebuie căutate, de fapt, în anul 1615, când s-a demonstrat existența unui gimnaziu în oraș, iar în contextul puternicului curent de recatolicizare care i-a avut în vârful acțiunii pe iezuiți, aceștia au oferit un climat potrivit pentru moment. Universitatea de la Trnava a devenit un mijloc de instrucție destinat de fondator tuturor naționalităților din Imperiu. Prin școlarizarea croaților, slovenilor, cehilor, maghiarilor, slovacilor, românilor și, în general, a celor proveniți din Transilvania, dar și a studenților din întreaga Europă, instituția și-a justificat existența timp de aproape un secol și jumătate ca parte a *Provinciei Austriei* a *Societății lui Isus*¹¹. Anul 1777 a însemnat încheierea activității și mutarea la Buda, ca urmare a poruncii imperiale semnate de împărăteasa Maria Tereza la 6 martie 1777 (un episod bine cunoscut în istoriografia românească)¹².

Pentru ca universitatea să-și poată începe activitatea, trebuiau să funcționeze cel puțin două facultăți, cerință care a fost îndeplinită prin apariția facultății de filozofie și de teologie, iar altele două, cea de drept și de medicină, au fost înființate mai târziu. Facultatea de filozofie a fost considerată una de pregătire, de aici și denumirile folosite pentru studenții ce fac referire la domeniul studiat: pentru anul I se folosea termenul de „logista”, în anul II „fisicista” și în anul III „metafisicista”. Treptele de studiu pot fi identificate

⁹ Am selectat din cele mai recente lucrări, multe sunt culegeri apărute în urma conferințelor naționale și internaționale referitoare la Universitatea din Trnava: *Trnavská univerzita* 1987; *Trnavská univerzita* 1996; *Studia* 2002; Šimončič, Škoviera 2002; Fons 2006-2008; Hološová 2012.

¹⁰ Vezi <https://www.arcanum.com/ro/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-irok-elete-es-munkai-szinnyei-jozsef-7891B/p-9E91B/pazmany-peter-panaszi-A00A2/> (accesat la 12.02.2022). În istoriografia problemei, Petru Pázmány este strâns legat și de înființarea la Viena a Colegiului Pazmaneum, un seminar care viza din anii 1623/1624 instruirea studenților din spațiul Monarhiei Habsburgice. Vezi și la Marsina 2006, p. 59-61.

¹¹ Šimončič 2012, p. 33-44.

¹² Documentul despre mutarea universității de la Trnava la Buda începe prin secvența: „Maria Theresa Spectabiles. Caetera inter, quae negotium translationis nostrae Regiae Tyrnaviensis respiciunt, sequentia fidelitatibus vestris benigne intimanda esse duximus et quidem”. Vezi la Šimončič, Škoviera 2002, p. 42-45.

uneori și în disertațiile cercetate de noi¹³. Limba de comunicare și de predare a fost latina.

Petru Pázmány, în calitatea sa de arhiepiscop de Esztergom și cardinal, un puternic susținător al catolicismului din Ungaria și un mecena, cu o putere financiară serioasă, a înființat și colegiile iezuite din Győr, Bratislava și, în ultimul an din viață, și pe cel de la Satu Mare, actul fundațional fiind datat 14 septembrie 1636. Ce este interesant, finanțarea la Satu Mare a fost asigurată prin veniturile unei capele bisericești *Corpus Christi* din Spiš/Slovacia de astăzi (germ. Zips; magh. Szepes)¹⁴.

Pentru studenții din Transilvania a fost, din punct de vedere geografic, mai accesibilă Universitatea de la Košice decât cea de la Trnava. Și această universitate a fost înființată în spiritul și după modelul pazmanian, la câțiva ani după moartea cardinalului, în anul 1657. Ca atare, trebuie neapărat evocată, în contextul efectuării studiilor și realizării disertațiilor studenților proveniți din Transilvania. Universitățile din Košice, istoricii încă nu i-au acordat o atenție atât de mare, precum cele de la Trnava. Orașul Košice a intrat în conștiința culturală din Ungaria secolului al XVI-lea aproximativ după anul 1596, după ocuparea Egerului de turci și mutarea Capitlului și Episcopiei în oraș¹⁵. Acest pas a însemnat pentru oraș atât o împlinire culturală, cât și una economică. Orașul se afla în acea vreme sub puternica influență a luteranismului, după care a devenit bastionul calvinilor pe vremea lui Gheorghe Rákoczi I sau a lui Gabriel Bethlen, care și-a stabilit aici reședința temporară în perioada tensiunilor dintre confesiuni. Conducătorul răscoalei (1604-1606), Ștefan Bocskai, a numit orașul capitala Transilvaniei¹⁶. În această situație, iezuiții și-au câștigat greu influența aici. Abia la jumătatea secolului al XVII-lea ordinul a răzbit printre locuitori, contribuind și la întoarcerea în oraș a Ordinului franciscan, spre exemplu. Înființarea reală a universității se datorează episcopului de la Eger, Benedikt Kisdi, care a încredințat administrarea ei iezuiților. Doar după moartea episcopului, împăratul Leopold I a emis, la data de 7 august 1660, *Bula de aur* a Universității din Košice.

La Košice se respecta modelul Universității din Trnava, cu un gimnaziu de șase ani, ca o pregătire pentru studiul universitar. Pe tot parcursul funcționării nu s-au înființat decât două facultăți, de filozofie (de trei ani) și de teologie (de

¹³ Šimončič 2012, p. 33-44.

¹⁴ Bicskey 2012, p. 162-163. Autorul mai menționează la p. 165 că două treimi din reprezentanții vieții bisericești catolice din Ungaria și-au urmat studiile înalte la Roma, ceea ce a fost una dintre dorințele exprimate de Petru Pázmány pentru susținerea calității viitorilor preoți.

¹⁵ Fischer 1987, p. 117-185.

¹⁶ Pentru evenimentele petrecute în prima jumătate a secolului al XVII-lea care vizează, în primul rând, prezența principelui Gheorghe Rákoczi I pe teritoriile estice și nu numai ale Slovaciei de astăzi, vezi: *Scurtă istorie a Slovaciei* 2011, p. 164-177.

patru ani), facultatea de drept apărând abia după anul 1777. A existat o colaborare susținută între cadrele didactice de la Trnava și Košice. Întâlnim numeroși profesori ale căror nume pot fi identificate în ambele instituții¹⁷.

Nu ne-am propus să prezentăm un istoric detaliat legat de funcționarea celor două universități iezuite aflate astăzi în Slovacia; pentru cercetarea de față este nevoie să mai subliniem rolul jucat de ambele tipografii iezuite, de la Trnava și Košice. Ambele au susținut fluxul de informații necesar comunicării dintre cadre didactice și studenți, mai ales, dacă avem în vedere, în partea următoare, prezentarea, probabil doar selectivă, a acelor produse tipografice, care fac o simbioză între școală și rezultatele instrucției. Datorită impactului lor puternic, cărțile tipărite se află în cele mai multe biblioteci documentare din fostul Imperiu și în cele din Europa. O imagine a importanței conducerii tipografiei prin persoana prefectului, pe lângă cea de profesor sau chiar de bibliotecar, este clară dacă urmărim lista întocmită de autorul Karl A.F. Fischer în studiul său. Funcționarii tipografiei uneori proveneau din rândul profesorilor și sunt menționați în cazul ambelor universități¹⁸.

În orașul Trnava au funcționat și înainte de secolul al XVIII-lea câteva tipografii¹⁹. La anvergura celei academice conduse de ieziți nu a ajuns niciuna. „Typis Academicis Soc. Jesu” cu numele factorului este forma pe care o poartă cele mai multe foi de titlu de pe cărțile tipărite. Tipografia universității a fost, mai ales în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, cea mai prolifică din întreaga Ungarie. Și-a început activitatea în jurul anilor 1640-1648, după divergențele pe care le-a avut cu ieziții din Bratislava, de la care tipografia a fost cumpărată²⁰. Produsele sale, cărțile, au fost destinate studenților ca material didactic sau prezentau traduceri și propriile realizări ale profesorilor, lucrări de mare importanță pentru interesele Ordinului ieziț; s-a tipărit aici literatură de specialitate în general (filozofie, teologie, drept, medicină, istorie, filologie, matematică, astronomie, fizică etc.)²¹. Important pentru studiul de față este faptul că aici s-au tipărit cca 1000 de disertații²². Autorii lor au fost studenții – absolvenții, adesea prin intermediul profesorilor din lucrările cărora se susțineau examenele, în prezentarea din foile de titlu fiind implicați și președinții comisiilor, mecenajii sau alți susținători ai autorilor.

¹⁷ Manák 2007, p. 94-95.

¹⁸ Fischer 1987, passim.

¹⁹ Čaplovič 1984, passim; vezi și p. 653: tipografia a fost fondată de canonicul de Trnava, Nicolae Telegdi, în anul 1578. În anul 1584 a beneficiat de un privilegiu din partea lui Rudolf al II-lea. Cea mai importantă fază a funcționării tipografiei începe în anul 1648 ca tipografia universității iezuite, tipografia academică, și, până la anul 1701, a scos aproape 500 de titluri de cărți.

²⁰ Klimeková, Augustinová, Ondrušková 2008, vol. I, p. 69-72.

²¹ Radváni 2008, p. 44-62.

²² Klimeková, Augustinová, Ondrušková 2008, vol. I, p. 71. (În continuare, și în *Anexa*, vom folosi forma prescurtată *Bibliografia*.)

Oficina a început să-și diminueze producția în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea din pricina intervențiilor Curții; își pierde din privilegiile acordate anterior, se aplică o cenzură foarte strictă asupra cărților tipărite, iezuiții rămân treptat fără locurile ocupate în conducerea Universității, iar poziția lor în societate și stat slăbește în general. Aproape odată cu desființarea ordinului, universitatea a fost mutată împreună cu tipografia, la 6 martie 1777, la Buda²³.

Tipografia academică/iezuită din Košice a ocupat în viața societății din estul Slovaciei un loc important, dar fără o putere editorială comparabilă cu cea de la Trnava. Înainte de înființarea universității și a tipografiei academice, au funcționat în acest oraș și alte tipografii. Apreciind rolul pe care cartea tipărită o avea în lupta împotriva Reformei, tipografii iezuiți de la Košice au reușit să treacă și peste perioadele dificile cauzate de răscoalele protestante. Au existat greutăți în procurarea instrumentarului tipografic, de aceea universitatea s-a folosit, între altele, și de serviciile altor tipografii existente, chiar și de cea de la Trnava. După revenirea iezuiților în oraș, în anul 1686 (primul rector al universității a intrat în funcție abia în anul 1691), tipografia a devenit deja funcțională. O eră nouă a început cu anul 1715, când a fost cumpărată tipografia de la Bardejov (Bártfeld germ., Bártfa magh.). După acest an, tipografia a lucrat până la desființarea ordinului în 1773, a trecut printr-o perioadă în care a fost etatizată, iar în anul 1775 a cumpărat-o un tipograf foarte productiv în spațiul slovac, Ján Michal Landerer²⁴.

Aflându-se în serviciul Contrareformei, în tipografie s-au produs, ca și la Trnava, principalele lucrări ale autorilor Ordinului iezuit, cursuri universitare, genurile literare specifice profilului universității, dar între proiectele editoriale se afla și tipărirea calendarelor, a cărților de popularizare centrate pe credință. Autorii publicațiilor au fost printre importanții oameni de știință din epocă. În fine, s-au tipărit aici și 258 de disertații sau teze susținute de studenții universității în filozofie și teologie, toate în limba latină. Alumnii transilvăneni prezenți la examinările sau la susținerea disertațiilor la Universitatea din Košice, cei mai mulți din dieceza de Oradea, au urmat sau au fost absolvenții Seminarului Kisdián al Sf. Ladislau din Košice²⁵.

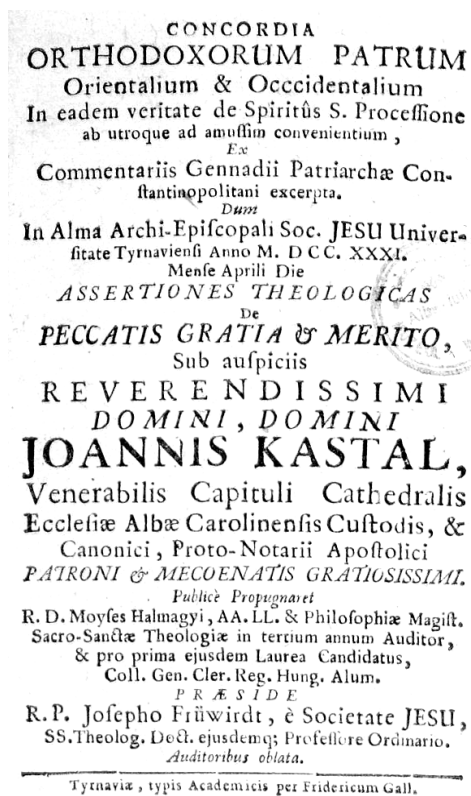
La cele două tipografii tradiționale aflate în slujba învățământului, mai ales romano-catolic, se afla și tipografia de la Prešov (magh. Eperjes), care în cercetarea noastră ocupă un loc mai modest. Absolvenții Studiilor Generale din localitate provin mai ales din zone apropiate din punct de vedere geografic: Arad, Baia Mare, Cluj, dar și de la Târgu Mureș și Lugoj. Perioada căreia îi

---

²³ O realizare interesantă despre tipografie în Haiman, Muszka, Borsa 1997.

²⁴ *Bibliografia*, vol. I, p. 58-60.

²⁵ „Alumnus ex Seminario Kisdiáno Cassovia“. Vezi la Emödy 2014, p. XXIX și passim. Seminarul a fost înființat la jumătatea secolului al XVII-lea, la Košice, de Benedek Kisdi.

Fig. 1 – Joannes Kastal, custodele catedralei albauliene, patronul lui Moyses Halmagyi, student în anul 3 la Universitatea de la Trnava la 1731 (colecția Muzeului Național al Unirii Alba Iulia)

doctoratelor publicate evidențiază o varietate de preocupări științifice. Unii absolvenți au ajuns pe baza studiilor universitare în importante poziții ecleziastice, cadre didactice sau în societatea de atunci în general, disertațiile publicate oferă unele informații despre evoluția lor științifică.

Foile de titlu din disertațiile independente sau cele comune cu opera principală reprezintă uneori anunțuri despre evenimentele legate de încheierea unui parcurs de învățământ și sunt interesante pentru orice cercetare de acest gen. Ele introduc domeniul sau tema de interes din perioada studiilor. Cuprinzând informații despre statutul social al studentului, parcursul său educațional dinaintea celui universitar, apoi nivelul la care a ajuns la universitate, domeniul de studii, ele pot fi considerate un fel de carnet de student sau certificat personal de studiu.

aparțin lucrările lor se încadrează între 1775 și 1779, iar profesorii lor fac parte din cadrul Conventului Sf. Francisc Minor din localitate.

Peregrinatio academica la Trnava și Košice

Pentru cercetarea pe care ne-am propus-o ca un exercițiu bibliologic și istoriografic, am folosit mai sus amintita *Bibliografie* a cărților tipărite în Slovacia (6 volume). Urmărind toate fișele celor peste 10000 de exemplare bibliografiate, am ajuns la concluzia că numele autorilor de disertații și teze de examen de proveniență transilvană pot reprezenta o contribuție alături de lucrările autorilor maghiari preocupați de „peregrinatio academica” mai sus amintite, care au pornit de la listele studenților pe baza documentelor de arhivă de la diferite universități din Imperiu sau din Europa. Detaliile despre temele examenelor susținute în ani diferiți de studiu și/sau ale disertațiilor de absolvire a studiilor sau ale

pe student pe parcursul studiilor și căruia studentul, în semn de recunoștință, îi dedică lucrarea. Studenții își dăruiau reciproc aceste tipărituri festive. Uneori, numele colegilor, în aceeași situație cu susținătorul de pe foaia de titlu (absolvent, doctorand), se află menționate în cuprinsul lucrării tipărite prin listele anexate la lucrare.

Studentul care este autorul tezelor sau disertațiilor este numit auditor și el este cel care a lucrat „ex praelectionibus” ale profesorului său. În istoriografia problemei există păreri diferite. Unii autori îl considerau autor pe student, fiind vedeta principală în descrierea bibliografică a lucrării tipărite, alții pe profesorul său, pentru că este mai greu de apreciat dimensiunea contribuției fiecăruia dintre ei. Cert rămâne că studentul era „respondent” introdus în textul foi de titlu, spre exemplu, prin formula „publice propugavit”, care se prezenta la examenul din materia dată; dacă a pregătit el tezele sau i-au fost propuse/impuse de profesor, rămâne de văzut. Susținerile erau acte publice, la care participau și alți studenți. Toate aceste date oferite de editori sau de tipografi în colaborare cu corpul didactic reprezintă completarea surselor istorice și sunt dovezi despre epoca în care au avut loc²⁶.

Numele studenților au forma latinizantă, cu ortografie maghiară, ceea ce nu înlesnește identificarea lor și atribuirea la Transilvania/Partium, în cazul nostru. Pentru realizarea *Anexei* am selectat acele persoane pe care le-am considerat cu certitudine de proveniență transilvană. Indicația generală folosită de editori, „Hungarus” / „Ungarus”, nu are relevanță pentru identificare în cazul cercetării noastre. Din această cauză, nu suntem siguri că putem oferi la acest nivel de cercetare o concluzie fermă, exhaustivă pentru studenții din Transilvania și Partium, autori de disertații, participanți la examinările de an universitar sau la cele finale. Cu excepția câtorva cazuri, este posibil ca cea mai mare parte dintre cei la care ne vom referi în *Anexă* să fie de naționalitate maghiară.

Problematica legată de editarea disertațiilor și a tezelor de examene este, în general, unitară în Imperiul Habsburgic. După părerea noastră, tezele de examen sau susținerea disertațiilor demonstrează seriozitatea instituțiilor de învățământ. Forma documentelor tipărite la care ne referim, apărute pe parcursul secolului al XVIII-lea, emise într-o colaborare între profesori, editori, tipografi, sunt mărturii vii despre activitatea științifică a studenților și despre seriozitatea vieții universitare. Faptul că universitățile de la Trnava și Košice au avut la dispoziție câte o tipografie, tipărirea acestor acte de studii a permis răspândirea lor în cercurile intelectuale ale vremii.

Cele două fișe bibliografice de mai jos indică două tipuri de lucrări. Primul exemplu reprezintă o foaie de titlu a unei disertații independente, aici

---

²⁶ Klimeková 2018, p. 7-8.

vedeta, conform fișei cărții din *Bibliografie*, este numele profesorului Georgius Biro, din prelegerile căruia studentul din anul trei, Georgius Szilvássi, și-a susținut examenul. Cel de al doilea exemplu îl are drept auditor în primul an de studii pe viitorul episcop romano-catolic al Transilvaniei, Ignác Batthyány. Numele său este menționat în cuprinsul foii de titlu a lucrării autorului francez Bernard Lamy (1640-1715). Am introdus această fișă de curiozitate, pentru că despre participarea concretă a viitorului episcop de Transilvania la studii în Trnava nu s-a vorbit în lucrările dedicate lui. În primul an de facultate, în luna august 1762, Ignác Batthyány a răspuns: *Ex Theologia Polemica Quaestiones*²⁷.

BIRO, Georgius

Dum Assertiones Theologicas De Deo Uno, & Trino In Alma, ac Celeberrima Archi-Episcopali Societatis Jesu Universitate Tyrnaviensi, Anno Salutis M.DCC.LIII. Mense Aprili die [?] publice propugnaret [...] *Gregorius Szilvássi*, AA. LL. & Philosophiae Magister, SS. Theologiae in 3tium annum Auditor, & pro prima ejusdem Laurea Candidatus, Seminarii S. Adalberti Alumnus, Dioecesis Fogarasiensis. Praeside R.P. *Georgio Biro*, e Soc. Jesu, SS. Theologiae Doctore, ejusdemque Professore Ordinario. Auditoribus Oblata. – [Trnava]: [Tipografia academică]. Anno Salutis M.DCC.LIII. [=1753].

Ref.: Bibliografia 1115; Petrik V/67; Mârza E. 2021, nr. 215.

I10 VI 16, coll. 1. 59.971

LAMY, Bernard

Apparatus biblicus Sive Manuctio Ad Sacram Scripturam Tum Clarius, Tum Facilius Intelligendam Auctore R.P. Bernardo Lamy Congregationis Oratorii Presbytero. Auditoribus Oblatus. Quam In Alma, Ac Celeb. Archi-Episcopali. S.J. Universitate Tyrnaviensi Selectas Ex Theologia Polemica Quaestiones Anno Salutis M. DCC. LXII. Mense Augusto Die [?] publice propugnaret. Illustrissimus, Ac Reverendissimus Dominus *Ignatius, Salesius Comes de Batthyan*, Perpetuus In Németh-Ujvár. S. Georgii Miletis, & Martyris de Ják Abbas, AA. LL. & Philos. Magister, SS. Theol. In primum annum Auditor, Sem. Gen. Cleri Reg. Hung. Alumn. Archi-Dioecesis. Strigon. Ex Praelectionibus R.P. *Josephi Hegyi*, E Soc. Jesu, Controversiarum Fidei Professoris Ordinarii Publici. – Tyrnaviae: Typis Collegii Academici Societatis Jesu, Anno M. DCC. LXII. [=1762].

Ref.: Bibliografia 5309; Petrik II/538; Mârza E. 2021, nr. 449.

N V 13 (cota Bibliotecii Batthyaneum)

Unii studenți au participat la prelegeri universitare doar 1-2 ani, fără să încheie studiul la aceeași universitate, mutându-se în alt oraș, la altă universitate, cum este, spre exemplu, cazul viitorului episcop romano-catolic de Transilvania, Ignác Batthyány. În altă ordine de idei, din cercetările realizate în deceniile trecute, avem la dispoziție o listă de studenți români din sânul Bisericii greco-catolice, în general legați de școlile Blajului, care au studiat la Universitatea din

---

²⁷ *Bibliografia* 813, 5309.

Trnava, și câțiva, care au fost studenți la Bratislava, mai ales după mutarea universității de la Trnava la Buda. Lista include pe studenții²⁸: Inochentie Micu Klein²⁹, Petru Aron³⁰ și frații săi, Nichifor Aron³¹ și Antonie Aron³², Ioan Para³³, Ioan Bob³⁴, Gherontie Cotore³⁵, Neagoe Meletie-Manase³⁶, Grigorie Gherasim Pop³⁷, George Bata³⁸, Ladislau Getzi³⁹. În Slovacia, probabil la Trnava, au mai studiat, conform istoriografiei, și Grigorie Boer, Vasile Turcu, Ioan Ighian, Ioan Erdeli, Vasile Koloși, Ioan Șincai, Grigorie Papp, Silvestru Caliani, Ioan Santo, Leonte Moschonas, Epifaniu Birtok⁴⁰. Lista poate fi completată cu studenții de la Bratislava / Pojon: Demetriu Vajda de Glod⁴¹, Gavrilă Stoica de Bâts⁴², Eliseu Novac⁴³, Ioan Neagoe⁴⁴. Despre Grigorie Maior și studiile sale la Trnava, istoriografia a ajuns la concluzii diferite. În ce privește studiile sale la Trnava, se fac doar referiri aproximative, vorbindu-se despre studii în Ungaria. Autorul Zoltán Tóth presupune că Grigorie Maior a studiat, în anul 1736, la Trnava sau la Košice⁴⁵; Iacob Mârza l-a identificat pe viitorul episcop greco-catolic la Trnava⁴⁶, iar această teză este susținută și de autoarea Laura Stanciu⁴⁷.

²⁸ Acești foști studenți la Universitatea din Trnava sunt citați la: Stanciu 2010, p. 36, 40-41, 44; I. Mârza 2012, p. 245-255.

²⁹ Stanciu 2010, p. 31-46; pe Inochentie Micu-Klein îl găsim student la Trnava la I. Mârza 2012, p. 248; în anul 1726 a urmat timp de un an Colegiul Domus Probationis de la Trenčín (în magh. Trencsén); *Bibliografia* nu indică numele său ca participant la examinări sau autor de disertație la Trnava; la Kmety, Szögi, Varga 2021, nr. 5154, îl găsim student la teologie la Trnava, din anul 1725, fără să fie menționat anul 1726, când a fost student la Trenčín. Între 1722 și 1724 a fost identificat ca student de filozofie la Cluj.

³⁰ *Bibliografia* 3764, 4632, 5598; Stanciu 2010, p. 31-46; Kmety, Szögi, Varga 2021.

³¹ Kmety, Szögi, Varga nr. 8696: Nicephorus Aaron, născut la 17. 03. 1745, la Roșia Montană. Student de filozofie la Trnava, din anul 1765, la teologie, din 1767.

³² Stanciu 2010, p. 31-46; I. Mârza 2012, p. 248.

³³ I. Mârza 1987, p. 89; Comșa, Seiceanu 1994, p. 34; Stanciu 2010, p. 249-250.

³⁴ I. Mârza 1987, p. 89; Comșa Seiceanu 1994, p. 28-29; I. Mârza 2012, p. 248, 250; vezi, mai nou, Kmety, Szögi, Varga 2021, nr. 9249.

³⁵ I. Mârza 1987, p. 89; Comșa, Seiceanu 1994, p. 24; I. Mârza 2012, p. 248.

³⁶ I. Mârza 1987, p. 89; Comșa, Seiceanu 1994, p. 26; I. Mârza 2012, p. 248.

³⁷ I. Mârza 1987, p. 89; Comșa, Seiceanu 1994, p. 27-28; I. Mârza 2012, p. 248.

³⁸ I. Mârza 1987, p. 89; I. Mârza 2012, p. 250.

³⁹ I. Mârza, 2012, p. 248, 250.

⁴⁰ I. Mârza 2012, p. 252-253.

⁴¹ A studiat la Bratislava în jurul anului 1790. Vezi la Comșa, Seiceanu 1994, p. 45-46.

⁴² A fost student la Bratislava în jurul anului 1795. Vezi la Comșa, Seiceanu 1994, p. 46.

⁴³ Comșa, Seiceanu 1994, p. 46.

⁴⁴ Comșa, Seiceanu 1994, p. 46.

⁴⁵ Tóth 2001, p. 171-172. Pentru unele lămuriri îi mulțumim d-lui prof. univ. dr. pr. Cristian Barta.

⁴⁶ „În februarie 1738, probabil coleg cu Petru Aron și Grigorie Maior, era Josephus Handrilla [...]”: Stanciu 2010, p. 44.

⁴⁷ I. Mârza 1987, p. 76, 89.

⁴⁷ Stanciu 2010, p. 44.

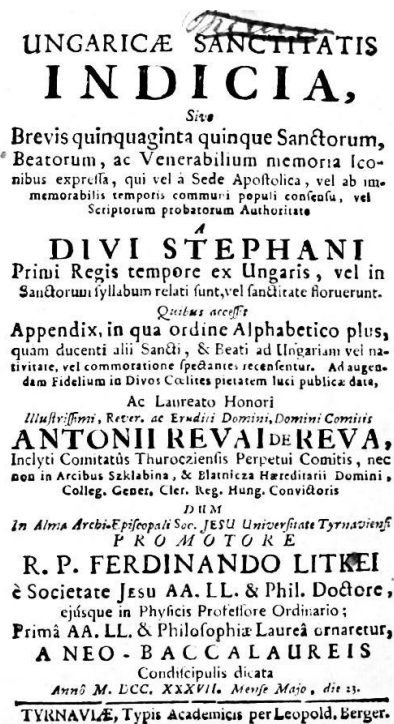

Fig. 3 – Gabriel Hevenesi, *Ungaricæ Sanctitatis Indicia, Sive Brevis [...]*, Tyrnaviæ, 1737

Sursa:
https://image.invaluable.com/housePhotos/Swann/67/561067/H0132-L70786350_original.jpg

lui Gabriel Hevenesi, *Ungaricæ Sanctitatis Indicia, Sive Brevis [...]*, Tyrnaviæ, 1737, și cuvântului profesorului de filozofie și fizică Ferdinand Litkei⁴⁹: „[...] A Neo-Baccalaureis Condiscipulis dicata”, Petrus Aron figurează la 23 mai 1737 pe lista colegilor, împreună cu Stephanus Apor⁵⁰. Profesorul Litkei se adresează absolvenților într-un anunț de doar patru foi nenumerate, între aceștia aflându-se și P. P. Aron, și S. Apor, la aceeași dată, 23 mai 1737: „In Aula Universitatis [...]

Ne-am oprit asupra acestor cercetări mai vechi și am încercat să aplicăm numele acestor studenți și absolvenți la *Bibliografia*. Știind că au fost studenți la universitățile de la Trnava, Bratislava, Košice până în anul 1800, am avut speranța identificării lor în tezele și disertațiile publicate în tipografiile de acolo. Este curios că nu am reușit decât la o parte mică dintre ei, ceea ce ne-am putut explica prin faptul că nu au prezentat acolo lucrări, nu au participat la examene ori că cercetările vor mai aduce informații noi de acum înainte.

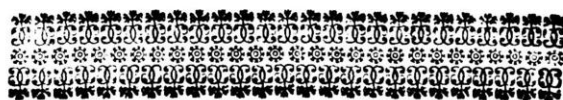
Dintre toți acei alumni menționați se desprind cazurile în care studenții transilvăneni au lăsat urmă în disertațiile publicate la Trnava, chiar dacă nu deținem, deocamdată, disertațiile lor. Mai sus am amintit obiceiul de a se publica listele studenților aflați la același nivel de pregătire în paginile operelor principale ale disertațiilor sau chiar independent, ceea ce ne-a ajutat să-i introducem în această cercetare pe Petru P. Aron, Stephanus Apor și pe Gherontie Cotore. Astfel, pe Petru Pavel Aron l-am identificat în trei ipostaze: a devenit student la filozofie la Universitatea din Trnava în anul 1736, iar în 1738 a urmat teologia⁴⁸. Conform lucrării

⁴⁸ Kmety, Szögi, Varga 2021, nr. 6007.

⁴⁹ <https://mek.oszk.hu/03600/03630/html/index.htm> (accesat la 06. 07. 2022)

⁵⁰ L-am identificat pe Stephanus Apor de proveniență transilvană, din Turia, jud. Covasna. De asemenea, alături de P.P. Aron, face parte din lista „neo-magistrilor”, în anul 1738. Vezi *Bibliografia* 3764.

Horâ Octavâ Matutina Primâ AA. LL. & Philosophiae Laurea condecorati sunt⁵¹. Iar a treia lucrare, în care apar amândoi colegi la studii, este Franciscus Kazy, *Historia Universitatis Tyrnaviensis Societatis Jesu* [...], Tyrnaviae, 1738; Petrus Aaron, ca și Stephanus Apor, se află într-o altă listă de studenți avansați cu o treaptă, la „magistri”, unde același profesor Ferdinand Litkei declară „[...] A Neo-Magistris Condiscipulis dicata”, la data de 4 septembrie 1738⁵². Din păcate, nu-l găsim pe viitorul episcop de Blaj, deocamdată, ca fiind personajul principal într-o susținere de examen sau pe foaia de titlu a vreunei disertații susținute chiar de el la Universitatea din Trnava.

N O M I N A DOMINORUM, DOMINORUM NEO-DOCTORUM.

- Illustrif. ac Rev. D. Comes ANTONIUS RÉVAY, de Réva, Inclyti Comit. Thurocz. Perpetuus Comes, nec non in Arcibus Szklabina, & Blatnicza, Hereditarius Dominus, Coll. Gen. Cl. R. Hung. Convictor. *Defendit Universam.*
- { R. D. JOANNES BABILOVICS, Nob. Ung. Chincoranensis, ex Comitatu Nitrien. Coll. Gen. Cler. Reg. Un. Alum. Diac. Nitrien. *Defendit Univ.*
 { D. JOANNES BACSAK, Nob. Ung. Gelenfis, ex Comitatu Pofoniensis, Seminarii S. Adalb. Alumnus. *Defendit Univ.*
 3. { R. D. NICOLAUS TARNÓCZI, Nob. Ung. Driethomenfis, ex Comit. Trenchinien. Sem. S. Steph. Reg. Ung. Alum. Archi-Diac. Strig. *Defendit Univ.*
- { R. D. GEORGIUS WET, Nob. Ung. Tyrnav. ex Com. Pofon. Sem. S. Steph. Reg. Ung. Alum. Archi-Diac. Strigoniensis. *Defendit Univ.*
 2. { R. D. PAULUS ORDODY, Peril. Ung. Lieszkovien. ex Com. Trench. Coll. Gen. Cl. Reg. Une Alum. Archi-Diac. Strigon. *Defendit Univ.*
- { R. D. STEPHANUS APOR, de All-Torja, Peril. Ung. Transyl. Coll. Gen. Cler. Reg. Ung. Convictor, Diac. Transyl. *Defendit Univ.*
- { R. D. GEORGIUS LACZKOVICS, Nob. Ung. Ardanoezen. ex Com. Nitrien. Coll. Gen. Cl. Reg. Ung. Alum. Diac. Nitrien. *Defendit Univ.*
 3. { D. JOANNIS HUNYADI, Perill. Ung. Fel-Falvenfis, ex Com. Baricenfis, Semin. S. Adalb. Convictor. *Defendit Univ.*
 { R. D. JOANNES TOTT, Nob. Ung. Szenteicenfis, ex Com. Neograd Sem. S. Adalb. Alum. Archi-Diac. Strigon. *Defendit Univ.*
- D. JOANNES TIBORCZ, Nobil. Ungarus Péterienfis, ex Comitatu Calfri-Ferref. *Defendit Univ.*
 R. D. PETRUS AARON, Nob. Valach. Transyl. Eifztr. ex Com. Albenfis, Sem. S. Adalb. Alum. Diac. Transyl. *Defendit Univ.*
 R. D. GEORGIUS KOGER, Nob. Ung. Rakotien. ex Com. Sopron. Sem. S. Steph. R. Un. Alum. Archi-Diac. Strigon. *Defendit Univ.*
- R. D.

Fig. 4 – Numele lui Petru Pavel Aron și Ștefan Apor

⁵¹ *Bibliografia* 5598.

⁵² *Bibliografia* 4632; în Kmety, Szögi, Varga 2021, nr. 6007, este prezentat parcursul său din anii 1736-1739; la Kádár, Kiss, Póka 2011, nr. 2759, apare Petrus Aaron ca singurul „Valachus” din toată lucrarea.

Într-o situație similară cu P. P. Aron și S. Apor se află Geruntius Kotore / Gerontie Cotore. În anul 1742 (10.05.1742), avea calitatea de „baccalaureus” în domeniul filozofie⁵³.

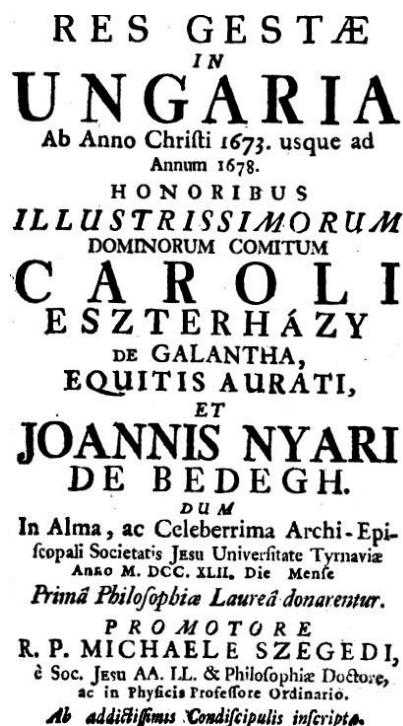

Fig. 5 – Foaia de titlu a lucrării în care apar numele absolvenților de filozofie din anul 1742

Îl găsim citat, în anul 1742, în lista colegilor. În anul 1743, în „Mense Juniô Die XVIII”, a fost numit „magister” și apare în lista colegilor magiștri, fără să cunoaștem însă materia din care și-a încheiat acest nivel de studii⁵⁴. Fișele disertațiilor și materiilor de examinare din *Bibliografie* nu ne-au permis să ne oprim și la alte nume de studenți din dieceza transilvană, să le cunoaștem și titlul disertației sau al materiei de examinare. Astfel, îl reluăm scurt doar pe Stephanus Apor, întâlnit în calitate de coleg cu P. P. Aron. Și-a început studiile

⁵³ *Bibliografia* 5055; după Kmety, Szögi, Varga 2021, nr. 6586, Kotore (Kottore) Georgius Geruntius își începe studiile de filozofie la Trnava, în anul 1741, de teologie, în 1743. Vezi și Comșa, Seiceanu 1994, p. 24.

⁵⁴ *Bibliografia* 5578; vezi și Kmety, Szögi, Varga 2021, nr. 6586, este înregistrat ca student la Trnava între 1741 și 1746; în aceeași fișă bibliografică, și Joannes Fridvalszky, despre care putem spune că, deși a provenit de pe teritoriul Slovaciei de astăzi, a fost activ în Transilvania, fiind și autor al unor lucrări apreciate despre mineralogia Transilvaniei.

la Universitatea de la Trnava, iar în anul 1737 (Mense Majo Die 23) se afla între absolvenții facultății de filozofie⁵⁵, în 1738 (Mense Septembri Die 4), este în lista doctoranzilor⁵⁶. Presupunem că o cercetare mai detaliată ar mai putea aduce și alte informații despre preocupările din perioada de studii ale alumnilor transilvăneni. La această fază de cercetare nu ne-am propus o astfel de aprofundare a temei.

JOANNES GEISLER, Civis Ung. Tyrnavienſis ex Comitatu Poſonienſi.
R. D. JOANNES BENYAK, Ungarus Kiſiſztricenſis, ex Comitatu Trenchinienſi, Collegii Generalis Cleri Regni Ungariæ Alumnus, Diœceſis Nitrienſis.
JOSEPHUS FISCHER, Ungarus Nikienſis, ex Comitatu Sopronienſi.
GEORGIUS ZIGO, Nob. Ung. Nemet-Belienſis, ex Comitatu Poſonienſi.
R. D. IGNATIUS BIRÓVŠZKY, Nobilis Ungarus Nitrienſis, ex Comitatu eodem, Collegii Generalis Cleri Regni Ungariæ Alumnus Diœceſis Nitrienſis.
 Illuſtriſſimus, ac R. D. L. B. **CAROLUS DUJARDIN**, Ungarus Szamoſzgehiensſis, ex Comitatu Szabolcienſi, Collegii Generalis Cleri Regni Ungariæ Alumnus.
R. D. JOANNES FRIVALSZKY, Ungarus Frivaldenſis, ex Comitatu Trenchinienſi, Seminarii Mariano-Szelepcséniani Alumnus, Archi-Diœceſis Strigoniensſis.
R. D. FRANCISCUS GRISLINGER, Ungarus Devikiensſis, ex Comitatu Nitrienſi, Sem. S. Steph. Reg. Ung. Alumn. Archi-Diœceſis Scrig.
 R. ac Perill. D. **FRANCISCUS FAT**, Ung. de eadem, ex Comit. Abaujvariensſi, Coll. Gen. Cleri Reg. Ung. Alumn. Diœcef. Agrienſis.
R. D. STEPHANUS STOKER, Nob. Ung. Reiding, ex Comit. Sopronienſi, Sem. S. Stephani Regis Ung. Alumn. Archi-Diœceſis Scrig.
R. ac Relig. D. GERONTIUS KOTÓRÉ, Ordinis D. Baſilii Magni Profeſſus, Seminarii S. Adalberti Alumnus.
 Perill. D. **JOANNES HARSANI**, Ungarus Poſon. ex Comitatu eodem.
R. D. GEORGIUS AGNELLI, Nobilis Ungarus Tyrnavienſis, ex Comitatu Poſonienſi, Seminarii S. Stephani Regis Ungariæ Alumnus, Archi-Diœceſis Strigoniensſis.

JO-

Fig. 6 – Pagina 10, unde apar numele lui Joannes Frivalszky și Gerontie Cotore

Întocmirea *Anexei* cu numele alumnilor și absolvenților ne-a ajutat să ne formăm o idee despre proveniența lor. La Universitatea de la Trnava am identificat lucrările studenților proveniți din Secuime, din comitatul Alba, de la Cluj, Făgăraș etc. Se desprind, prin specializarea laică de studii și prin dimensiunea disertațiilor de câteva zeci de pagini, medicii Josephus Beniaminus

⁵⁵ *Bibliografia* 3764, 5598.

⁵⁶ *Bibliografia* 4632.

Barbenius și Martinus Lange, ambii sași din Brașov, care și-au terminat studiile de medicină la Trnava, în anul 1777, Ignatius Vendelinus Kótzi de la Oradea, cu studiile încheiate, în anul 1776, tot acolo, ca și Andreas Wolf, sas din Transilvania. Mai puțini studenți proveneau din zona de vest. În schimb, bihoreni au studiat mai ales la Košice, probabil poziția geografică a jucat un rol important în alegerea aceluia centru de studii, mai puțini studenți au venit la Košice din Covasna, Făgăraș, Sibiu, Maramureș. La Prešov am identificat studenți de la Arad, Baia Mare, Târgu Mureș, Cluj și Lugoj.

MARTINI LANGE
 CORONA-TRANSYLVANI
 DE
OPHTHALMIA
 COMMENTATIO
 MEDICO-CHIRURGICA

TYPIS TYRNAVIENSIBUS,
 ANNO 1777.

Fig. 7 – Foaia de titlu a disertației lui Martinus Lange (Trnava, 1777)

Cercetarea de față ar mai permite încă o divagație – o temă privindu-i pe patronii/mecenații sau pe profesorii din Transilvania care au predat la universitățile din Slovacia de astăzi. În planul contribuției de față, această extindere a cercetării ar depăși spațiul propus, de aceea menționăm doar câteva

personalități: episcopi Antonius Bajtay, Gregorius Sorger, Nicolaus Csáky, Paulus Stephanus Forgács, patronii Antonius Szeredai, Paulus Kovács⁵⁷, Sigismund Sztoica de Szala, Martinus Péterfi, Alexander Károlyi de Nagy Károly (Carei), Joannes Kastal sau profesorii Nicolaus Szekelly de Biborc-Falva (Biborțeni), Hyacintho Reiter, Georgius Biró⁵⁸, care a fost președinte în comisii de susținere la Universitatea din Trnava, și alții.

Încheiere

Disertațiile și tezele de examene pe care le-am adus în atenția cercetătorilor sunt produse de auditorii sau absolvenții universităților de la Trnava și Košice, eventual de la Prešov. Sunt doar o parte din realizările tinerilor transilvăneni plecați în „peregrinatio academica” în Europa. Publicarea acestor lucrări în tipografiile vremii se transformă în martori ai activității științifice a studenților transilvăneni din timpul studiilor și le asigură un loc cert în istoriografia românească. Ele sunt o contribuție la istoria învățământului, chiar dacă limba în care au fost realizate a fost limba latină, chiar dacă numele studenților au fost, în general, maghiarizate, iar numărul lor nu poate fi stabilit cu certitudine. Studiile realizate la universitățile din Slovacia de astăzi, pe care le-am avut în vedere pentru secolul al XVIII-lea, au pregătit o pleiadă de viitori intelectuali, mulți dintre ei fiind implicați în viața Bisericii, în politica sau în economia Transilvaniei. Astfel, numele lor, ca și altele, care vor apărea mai târziu, ar trebui să-și găsească locul cuvenit în enciclopediile intelectualității românești. Pe de altă parte, bibliotecile din România păstrează și aceste lucrări tipărite, de mici dimensiuni, care trebuie cercetate și așezate la locul cuvenit în istoria învățământului și a cărții transilvănene.

---

⁵⁷ Paulus Kovács din Lemnia a fost, după Kmety, Szögi, Varga 2021, nr. 8723, și student la Trnava, începând cu anul 1765, după ce a studiat filozofia la Cluj (1763-1764).

⁵⁸ Georgius Biró din Poian a studiat, după Kmety, Szögi, Varga 2021, la Trnava, între 1728 și 1730, și la Košice în anii 1734-1735. În anul 1753 este numit și canonic „Cathedralis Ecclesiae Albae Carolinensis” etc. (în calitate de patron al lui Georgius Láczezi, B. 1112).

ANEXA

Studenți ai Universității din Trnava⁵⁹

Agotha, Demetrius, 1767, Mensis Iunii, Die 15; Auditor; Conclusiones Ex Universa Theologia ... Dogmatico Speculativa, A Mentem ... Joannis Duns-Scoti; De Firtos / Firtușu, Harghita

Petrik I, 798; B. 6924

Balogh, Balthasar, 1753; Philosophiae Magister, SS. Theologiae Baccalaureus formatus; Assertiones Ex Universa Theologia; Alum. Praesb. Dioec. Transylvan.

Petrik V, 66; B. 1111; Kmety, Szögi, Varga 7327

Barbenius, Josephus Beniaminus, 1777 Mense Febr.; Pro Summis In Medicina Honoribus Privilegiisque Doctoralibus; De Haemorrhoidibus Vesicae In Genere Et In Specie Dissertatio Inauguralis Medica; Corona – Saxo Transylvanus / Brașov.

Petrik I, 179; B. 738

Barcsai, Josephus, 1770; Phil. Mag. SS. Theol. In secundum annum Auditore; Panegyricus Divo Ignatio Dictus Dum Inclyta; Alumno Dioecesis Transilvaniensis De Nagy Barcsa / Bârcea Mare, Hunedoara

Petrik VII, 109; B. 749; Kmety, Szögi, Varga 8907

Becze, Stephanus, 1746; Phil. Magister, SS. Theol. in tertium annum Auditor; Positiones Theologicas De Uno, Et Trino în lucrarea din Lohner, Tobias, Instructio Practica Confessarii. Alumnus Dioeceses Transylvaniensis [Sânmartin]

Petrik VII, 309; B. 5612; Kmety, Szögi, Varga 6737

Béla, Josephus, 1761; Philosophiae Magister, Sacro-Sanctae Theologiae in tertium ann. Auditor; Assertiones Theologicas De Jure, Et Justitia ... Ac

---

⁵⁹ *Anexa* cuprinde lista studenților de la universitățile din Trnava, Košice și Prešov cu data examinării sau susținerii disertației, calitatea de student avută la acea vreme, materia din care s-a dat examenul ori s-a susținut disertația, doctoratul, uneori profesorul examinator sau din prelegerile cărui s-a făcut examinarea, afilierea la Transilvania și bibliografia selectivă. Între paranteze drepte indicăm localitatea de proveniență, preluată din bibliografiile citate.

De Deo Uno, Et Trino, Ex Praelectionis R.P. Josephi Pintér; Alumn. Dioecesis Transylvaniensis, De All Torja / Turia, Covasna
Petrik VII, 27; B. 73; 7398; Kmety, Szögi, Varga 7811

Benkő, Michael, 1762, Mense Marti; Philosophiae Magister, Sacro-Sanctae Theologiae in tertium annum Auditor; Assertiones Theologicae De Augustissimo Verbi Incarnati Mysterio, Ex Praelectionis R.P. Josephi Pintér; Alumn. Dioecesis [Transylvaniensis], De All Torja / Turia, Covasna
Petrik V, 392; B. 7379; Kmety, Szögi, Varga 8021

Benkő, Michael, 1763, Mense Julio, horis ante pomeridianis; Philosophiae Magister, Sacro-Sanctae Theologiae in 4tuum annum Auditor; Assertiones Ex Universa Theologia, Ex Praelectionis R.P. Josephi Pintér; Presbyter Dioecesis Transylvaniensis, De All Torja / Turia, Covasna
Petrik V, 392; B. 7373; Kmety, Szögi, Varga 8021

Bisztray, Antonius, 1774, Mense Augusto; Secundi Anni Auditoribus Explanata Desumptae, Quas Terminato Anni Cursu; Positiones Ex Jure Hungarico; Transylvanus ex Comitatu Albensi
Petrik V, 351; B. 6553

Bocskor, Michael, 1746, Mense Martio; Phil. Magister, SS. Theologiae in tertium annum Auditor; Positiones Theologicas De Uno, Et Trino în lucrarea: Lohner, Tobias, Instructio Practica Confessarii; Alumnus Dioecesis Transylvaniensis
Petrik V, 302; B. 5620; Kmety, Szögi, Varga 6745

Daniel, Nicolaus, 1735, Philosophiae Magister, SS. Theologiae in tertium annum Auditor Presbyter; Assertiones Theologicas De Peccatis, Gratia & Merito; din lucrarea Chiffletius, Philippe, Canones et Decreta ... Concilii Tridentini; Transilvania, Gherla
Petrik II, 119, V, 87; B. 3776; B. 4072;
Kádár, Kiss, Póka 2618; Kmety, Szögi, Varga 5863

Daniel, Nicolaus, 1736 Philosophiae Magister, SS. Theologiae in 4tuum annum auditor, ejusdémque Baccalaureus formatus; Dum Assertiones Ex Universa Theologia; din Hermann Busenbaum, Medulla Theologiae Moralis; Gherla, Transilvania.
Petrik V, 83; B. 1416; Kádár, Kiss, Póka 2618; Kmety, Szögi, Varga 5863

Daniel, Nicolaus, 1737, Mense August, Die 29; doctorand, numele lui apare publicat între colegi; Transilvania, Gherla.

Petrik V, 30; B. 383; Kádár, Kiss, Póka 2618; Kmety, Szögi, Varga 5863

Demény, Antonius, 1771, Mense Septembri; Primi Ani Auditor, Terminato Hujus Anni Cursu in Juridico Universitatis; Materia Tentaminis Publici Ex Jure Hungarico; Transylvanus Ex Comitatu Keszdiensi / Târgu Secuiesc, Covasna.

Petrik VII, 325; B. 5935

Fark, Christophorus, 1774, Mense Augusto; Emeritus Juris Patrii Auditor; Positiones ex Universo Jure Hungarico; Ex Praelectionibus ... Gabrielis Nitray ... Professoris; Transylvanus e Comitatu Küküllö / Târnava

Petrik V, 351; Szinnyei; B. 6556; Kmety, Szögi, Varga 9129

Ferner, Martinus, 1758, Mense Marti; Philos. Mag., SS. Theol. In 3tium An. Auditor; Assertiones Theologicas De Augustissimo Verbi Incarnati Mysterio; Ex Praelectionibus Nicolai Schimth Alumnus Dioec. Transylvaniensis

Petrik VII, 465; B. 8721; Kmety, Szögi, Varga 7767

Francz, Josephus, 1737; Philos. Mag. SS. Theol. In 4 annum Auditor, ejusdemque Baccalaureus formatus; Positiones Ex Universa Theologia; Alumnus Presbyter, Dioecesis Transylvaniensis

Petrik V, 103; B. 1754, 7859; Kmety, Szögi, Varga 5786

Gorliczky, Simon, 1743; Sacrorum Canonum Auditor; Judicium Ecclesiasticum, Seu Assertiones Canonicas Ex Libro Secundo Decretalium; Alumnus Semin. Ac Diaeces. Varadiensis

Petrik V, 463; B. 2007; Emödy 2014, p. 32

Halmagyi, Moyses, 1731, Mense Aprili; Philosophiae Magist. Sacro-Sanctae Theologiae in tertium annum Auditor; Assertiones Theologicas De Peccatis Gratia Et Merito ... Ex Commentariis Gennadii Patriarchae Constantinopolitani excerpta. [Șoimușu Mare]

Petrik VII, 398; B. 2978; Kmety, Szögi, Varga 5360

Henter, Caparus, 1701; Philosophiae Magistro, SS. Theologiae in quartum annum Auditore; Ex Praelectionibus R.P. Georgii Berzeviczi, Tractatus In Tertiam Partem D. Thomae De Augustissimo. Incarnati Verbi Mysterio; Ungaro Transylvano, De Sepsi Szent-Ivány / Sântion, Covasna

RMK II, 564; B. 1016; Kmety, Szögi, Varga 3440

Juricskai, Ladislaus, 1775, Mensis Julii; Positiones Ex Libro Tertio Institutionum Imperialium; In Juridico Universitat. Tyrnaviensis Auditor; Hungaro ex Comitatu Bihariensi

Petrik VII, 415; B. 7568; Varga 473

Kósa, Franciscus, 1751, Mense Martio; Philos. Magister, SS. Theol. in 3 tium annum Auditor Dum Assertiones Theologicas De Augustissimo Verbi Incarnati Mystero din Andreucci, Andreas Hieronymus, Memoriale Confessariorum; Alumnus Dioeces. Transyl.

Petrik V, 30; B. 387; Kmety, Szögi, Varga

Kótzi, Ignatius Valentinus, 1776, Mensis Sept.; Dissertatio Inauguralis Medica De Generibus Plantarum; Pro Summis in Medicina Honoribus Privilegiisque Doctoralibus legitime consequendis; Hungarus Magno-Varadiensis

Petrik II, 423; B. 4938; Szinnyei

Kozma, Irenaeus, 1767, Mensis Iunii, Die 15; Auditor; Conclusiones Ex Universa Theologia ... Dogmatico Speculativa, Ad Mentem ... Joannis Duns-Scoti; De Arad

Petrik V, 369; B. 6924

Láczegi/ Látszegi, Georgius, 1752; Philosophiae Magister, SS. Theologiae in 3tium annum Auditor; Assertiones Theologicas De Sacramentis Poenitentiae, Extremae Unctionis, Ordinis, Et Matrimonii din lucrarea Zelus Animarum; Alumnus, Praesbyter Dioecesis Transylvaniensis; [Cluj]

Petrik V, 558; B. 10460; Kmety, Szögi, Varga 7381

Láczegi/Látszegi, Georgius, 1753; Philosoph. Magister, SS. Theologiae Baccalaureus Formatus; Assertiones Ex Universa Theologia; Alum. Praesb. Dioecesis Transylvaniensis

Petrik V, 66; B. 1112; Kmety, Szögi, Varga 7381

Lange, Martinus, 1777, Mense Febr.; De Ophthalmia In Genere Et In Specie Dissertatio Inauguralis Medico-Chirurgica; Corona /Braşov – Transylvanus Saxo

Petrik II, 543; B. 5344; Szinnyei

László, Stephanus, 1767, Mense Maio; Philos. Magist. SS. Theolog. in 3tium annum Auditor; Assertiones Theologicae. De Gratia. Salvatoris Et Sacramentis, In Genere. Et In Specie. De Baptismo. Confirmatione Et Eucharistia; Alumnus, Dioecesis Transylvaniensis; De Ikaffalva / Icafalău, Covasna.

Petrik V, 106; B. 1852; Emödy 2014, p. 32; Kmety, Szögi, Varga 8541

Lászlóffi, Antonius, 1755, Mense Jun.; Philos. Magist. SS. Theol. In 3tium annum Auditor; Assertiones Theologicas De Sacramentis In Genere; Ex Praelectionibus R.P. Joannis Baptista Prileszky; Alumnus, Presbyter Dioecesis Transylvaniensis

Petrik V, 408; B. 7664; Kmety, Szögi, Varga 7717

Lukacs, Joannes, 1751; Philosophiae Magister, SS. Theologiae Baccalaureus Formatus; Assertiones Ex Universa Theologia; Alum. Praesbyter Dioecesis Transylvaniensis; [Ditrău]

Petrik V, 66; B. 1108; Kmety, Szögi, Varga 7191

Matyasovszky, Stephanus, 1764, Mense Martio; Philos. Magist., SS. Theol. in 3tium ann. Audit. Assertiones Theologicae De Fide, Spe, Et Charitate Ac De Poenitentia Extrema Unctione Ordine, Et Matrimonio; De Alsó Mátyá-Falva / Mătiseni, Harghita

Petrik V, 332; B. 6284; Kmety, Szögi, Varga 2831

Nagy, Casparus, 1743, Mense Febr.; Phil. Magister, SS. Theologiae in 3tium annum Auditor; Theses Theologicas De Peccatis, Gratia, Et Merito din Nieremberg, Juan Eusebio, Dictamina Seu Scita variae Doctrinae Politicae, Moralis; Alum. Presbyter Dioec. Magno-Varad.

Petrik V, 350; B. 6532; Kmety, Szögi, Varga 6525

Rátz, Samuel 1767, Mense Augusto; Philosophiae Baccalaureus; Assertiones Ex Universa Philosophia, Ex Praelectionibus R.P. Andreae Bernolák; Transylvanus Tordadsalvensis ex Sede Udvarhely / Odorheiu Secuiesc

Petrik V, 59; B. 988

Szabó, Michael, 1768, Mense Julio, Die [?] horis ante, Et pomeridianis; Phil. Mag. SS. Theol. In 4tium annum Auditor; Assertiones Ex Universa Theologia, Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Csapodi; Alumnus, Presbyter Dioecesis Transylvaniensis, De Csik Szent-Márton / Sânmartin, Harghita

Petrik V, 105; B. 1836

- Szakmári**, Andreas, 1774, Mensis Augusti; [Auditor în primul an]; Positiones Ex Jure Patrio Hungarico; In Praelectionibus Joannis Josephi Zelenay; Primi Anni Auditoribus Explanatio Desumptae; Transylvanus ex Com. Kököliensi / Târnava Mare
Petrik V, 557; B. 10453
- Szeredai**, Andreas Sigismundus, 1760, Mense Martio; Philosophiae Magister, SS. Theolog. In 3tium annum Auditor; Assertiones Theologicas De Fide, Spe, Et Charitate. Ex Praelectionibus Nicolao Schimth; Alumnus Dioecesis Transylvaniensis, Siculus ex Sede Maros. De Sz. Háromság; [Troiața]
Petrik V, 448; B. 8728; Kmety, Szögi, Varga 7927
- Szeredai**, Antonius, 1748; Phil. Magister, SS. Theol. Baccalaur. Formatus; Positiones Ex Universa Theologia; Alumn. Presbyter Dioec. Transylv.; De Szent-Háromság; [Troiața]
Petrik V, 293; B. 7975; Kmety, Szögi, Varga 6929
- Szilvássi**, Gregorius [Valachus], 1753, Mense Aprili; Philosophiae Magister, SS. Theologiae in 3tium annum Auditor; Assertiones Theologicas de Deo Uno, & Trino; Alumnus Dioecesis Fogarasiensis
Petrik V, 67; B. 1115; B. 7975; Kmety, Szögi, Varga 7607
- Sztejelilics/Sztejelics**, Marcus, 1735; Philosophiae Magister, SS. Theologiae in 3. annum Auditor; Assertiones Theologicas De Peccatis, Gratia, & Merito; Alumnus Transylvan. [Vințu de Jos]
B. 5609; B. 7975; Kmety, Szögi, Varga 5758
- Tusnády**, Benedictus, 1743; Sacrorum Canonum Auditor; Judicium Ecclesiasticum, Seu Assertiones Canonicas Ex Libro Secundo Decretalium; Alumnus Semin. Ac Diaeces. Varadiensis
B. 2007; Emödy 2014, p. 32
- Veber/Weber**, Franciscus, 1767, Mense Maio; Philos. Magist. SS. Theologiae in 3tium Annum Auditor; Assertiones Theologicae. De Gratia. Salvatoris Et Sacramentis. In Genere Et In Specie. De Baptismo Confirmatione Et Eucharistia; Alumnus Dioecesis Transylvaniensis
B. 1853; B. 7975; Kmety, Szögi, Varga 8600

Virág, Carolus, 1753, Mense Martio; Philosophiae Magister, SS. Theologiae in 3tium annum Auditor; Assertiones Theologicas de Deo Uno & Trino; Alumnus Dioecesis Transylvaniensis

Petrik VII, 78; B. 1114; Kmety, Szögi, Varga 7518

Vinkler/Winkler, Joannes, 1774, Mensis Augusti; Primi Anni Auditoribus Explanatio Desumptae Positiones Ex Jure Patrio Hungarico. In Praelectionibus Joannis Josephi Zelenay; Auditor în primul an; Transylvanus ex Com. Carolinensi [Abrud]

Petrik V, 557; B. 10454; Kmety, Szögi, Varga 9120

Winckler, Joannes, 1775, Mensis Augusti; Positiones Ex Jure Patrio Hungarico. Quas Terminato Anni Cursu ...; Auditor în anul doi; Transylvanus ex Comitatu Carolinensi

Petrik V, 557; B. 10455; Kmety, Szögi, Varga 9120

Wolff, Andreas, 1777, Mense August, In Palatio Univ. Majoris, Pro Summius In Medicina Honoribus Previlegiisque Doctoralibus; Dissertatio Inauguralis Obstreticia; Saxo-Transylvanus

Petrik III, 857; B. 10384

Zoeld, Petrus, 1751, Mense Martio; Philosophiae Magister, SS. Theologiae in tertium Annum Auditor; Assertiones Theologicas De Peccatis Legibus Gratia, Et Merito în lucrarea Tamburinus Thomas: Methodus Expeditae Confessionis Libris 5; Alumnus Dioecesis Transylvaniensis

Petrik V, 510; B. 9472; Kmety, Szögi, Varga 7322

Studenti ai Universității din Košice

Barkoczy de Szála, Alexander, 1740; Philos. Magist. SS. Theol in Annum 3um Auditor; Assertiones Theologicas De Peccato Gratia, Et Merito; Alum. Presb. Dioecesis Varad.

Petrik III, 89; B. 2860

Bednári, Joannes, 1743; Phil. Baccalaureus; Assertiones Philosophicas; în lucrarea Giovanni Antonio Ardia: Tripartitae Tubae Catecheticae Sive Explicationis Doctrinae Christianae; Alumnus Dioecesis Varadinensis

Petrik V, 313; B. 490

- Berczik**, Joannes Baptista, 1758, Mense Feb.; Philosophiae Baccalaureus Formatus, SS. Theologiae in annum tertium Auditor; Assertiones Theologicae Scholastico-Dogmaticae; Alum. Dioec. M. Varadinen.
Petrik V, 251; B. 4808
- Berczik**, Joannes Baptista, 1759; Philos. Magister, SS. Theologiae Baccalaureus Formatus; Assertiones Ex Universa Theologia; Ex Praelectionibus R.P. Andreas Schimdhauer; Alum. Presbyter Dioecesis M. Varadinensis
Petrik V, 448; B. 8703
- Bucsi**, Antonius Josephus, 1734; Philosophiae in primum Annum Auditor; în lucrarea Samuel Timon: Imago Antiquae & Novae Hungariae Historico genere strictim perscripta a [...]. Theses Prooemiales Logicae; (Fiul vice-comitelui Bihorului Michael Bucsi)
Petrik 0; B. 7619; <https://sclib.svkk.sk/his01/Record/000010417>
- Cservenyanszki**, Georgius, 1735; Philosophiae Magister, SS. Theologiae in 4tum Annum Auditor, Ejusdémque Baccalaureus Formatus; Conclusiones Ex Universa Theologia; Pro suprema Laurea Varadinensis
Petrik V, 473; B. 3286; Emödy, 2014, p. 202
- Dietrich**, Franciscus Xaverius, 1733; Phil. Magister, SS. Theologiae in 3. An. Auditor; Conclusiones De Deo Uno & Trino; Alumnus Dioecesis Transyl.
Petrik III, 631; VII 530; B. 9572
- Gorliczky**, Simon, 1738, Mense Junio; baccalaureus, numele lui apare publicat între colegi; Dieceza de Oradea
Petrik I, 819; B. 2910; Emödy 2014, p. 32
- Gorliczky**, Simon, 1739, Mense Junio; doctorand, numele lui apare publicat între colegii doctoranzi; Dieceza de Oradea
Petrik V, 102; B. 2912; Emödy 2014, p. 32
- Jerometti**, Josephus, 1742; Philosophiae Baccalaureus Formatus; Conclusiones Ex Universa Philosophia în lucrarea Navarra, Tiburcio: Manductio Ad Praxim Executionis Literarum Sacrae Poenitentiariae; Alumnus Diaecesis Magno-Varadinensis
Petrik II, 853; B. 6367
- Kivala**, Martinus, 1739, Mense Junio; Philosophiae Baccalaureus; Conclusiones Ex Universa Philosophia în lucrarea Giovanni Antonio Ardia: Tripartita

Tuba Catechetica Id est Explicatio Doctrinae Christianae; Alumnus Diaecesis Varadinensis

Petrik VII, 323; B. 488

Kivala, Martinus, 1743; Philosophiae Magister SS. Theologiae in tertium Annum Auditor; Theses Theologicas De Augustissimo Incarnati Verbi Mysterio în lucrarea Martinus Becanus: Compendium Manualis Controversiarum hujus temporis De Fide, Et Religione; Alumn. Presbyter, Dioec. Magno Varadinensis

Petrik 0; B. 844

Kovacs, Stephanus, 1733; Phil. Magister, SS. Theologiae in 3. An. Auditor; Conclusiones De Deo Uno & Trino; Alumnus Dioecesis Transylv.

Petrik VII, 530; B. 9571

Lermon, Antonius, 1738; Philosophiae Baccalaureus Formatus; Explicatio Doctrinae Christianae în lucrarea Giovanni Antonio Ardia: Tripartita Tuba Catechetica Id est Explicatio Doctrinae Christianae; Alumnus Diaecesis Magno-Varadinensis

Petrik V, 313; B. 491

Mariási, Michael, 1776, Mense August; Philosophiae in 2dum Annum Auditor; Assertiones Ex Universa Philosophia, Ex Praelectionibus R.P. Adami Orviczki; De Markus-Falva / Mărcușa, Covasna

Petrik VII, 378; B. 6904

Nádasd, Christianus Josephus, 1733, Mense Majo; Baccalarius; în lucrarea Joannes Szegedy: Tripartitum Juris Tyrocinium; De Nádasd, Perpetui Terrae Fogaras / Făgăraș

Petrik V, 491; B. 8423

Nagy, Casparus, 1740; Philosophiae Baccalaureus; în lucrarea Giovanni Antonio: Tripartita Tuba Catechetica Id est Explicatio Doctrinae Christianae; Alumnus Diaecesis Varadinensis

Petrik VII, 323; B. 489

Nemes, Laurentius, 1778, Mense Septembri; Historiae, & Philosophiae Auditor; Ex Institutionibus Caroli Koppi, Ordinis Scholarum Piarum, Historiae Professoris; de Bihár-Falva / Ioaniș [?]; Bihor

Petrik VII, 274; B. 5035

Oeszi/Oszi, Franciscus, 1742, Mense Junio; Philos. Magister, SS. Theol. in quartum annum Auditor, ejusdémque Baccalaureus formatus; Assertiones Ex Universa Theologia în lucrarea Mathias Nennichen: Ad Tritissimam in Fidei Controversiis Quaestionem Ubi Sacrum Est; Alumnus Presb. Dioecesis M.-Varad.

Petrik V, 344; B. 6434

Oeszi/Oszi, Franciscus, 1742, Mense Junio; Philos. Magister, SS. Theol. In quartum annum Auditor, ejusdémque Baccalaureus Formatus; Assertiones Ex Universa Theologia în lucrarea Tamburinus Thomas: Methodus Expeditae Confessionis Libris 5.; Alumnus Presb. Dioecesis M. Varad.

Petrik V, 510; B 9470

Pelz, Josephus, 1727, Mense Septemb. Die 4; Doctorand; Supremâ Philosophiae Laureâ ornaretur; în lucrarea Bartholomaeus de Carthagera: Enchyridion Juris Canonici; Hungarus Cibiniensis ex Comitatu Sárosiensis

Petrik V, 89; B. 789

Pesko, Paulus, 1734, Mesne Julio; Philosophiae Magistro, SS. Theologiae in 3. annum Auditor; Theses Theologicas De Verbi Incarnati Mysterio, Pro Prima Theologiae Laurea consequenda; Alumno Presbytero Diaecesis Varadinensis

Petrik VII, 470; B. 7515

Potoczky, Ladislau, 1745, Mense Augusto; Philosophiae Baccalaureus; Positiones Universae Philosophiae în lucrarea Szentivany, Martinus: Curiosa, Et Selectiora Variarum Scientiarum Miscellanea; Alum. Dioec. Magno-Varadinensis

Petrik V, 496; B. 8519

Potoczky, Ladislaus, 1748; Phil. Mag. SS. Theol. In tertium Annum Aud.; Conclusiones De Virtutibus Theologhics; în lucrarea Ribadeneira, Petro de: Vitae Fundatorum Religiosorum Ordinum. Tom. I-III. Alum. Presbyt. Dioec. Magno-Varad.

Petrik V, 429; B. 8070; 8071; 8072

Potoczky, Ladislau, 1749, Mense Augusto; Phil. Mag. SS. Theol. Baccalaur. Formatus; Ex Historia potissimum Hungariae din Historia Relatio De Imaginibus Miraculosis; Alumnus Civit. Magno Varadin. Capellanus Curatus

Petrik V, 200; B. 3805

Ronkovichs, David, 1745, Mense Augusto; Philosophiae Baccalaureus; Positiones Universae Philosophiae în Szentivany, Martinus: Curiosa, Et Selectiora Variarum Scientiarum Miscellanea; Alum. Dioec. Magno-Varadinensis

B. 8519; Emödy 2014, p. 240 și passim.

Viski, Paulus, 1745, Mense Junio; Philosophiae Baccalaureus; Positiones Universae Philosophiae în lucrarea Martinus Szentivany: Curiosa, Et Selectiora Variarum Scientiarum Miscellanea; De Câmpulung la Tisa în Maramureș [?]

Petrik V, 496; B. 8522

Studenti ai Studiilor Generale din Prešov (magh. Eperjes)

Bobots, Christophorus, 1775, Mense Septembri; SS. Theologiae, & Juris Pontificii in Alterum annum Auditor; Assertiones Canonico-Theologicae de Sponsalibus, Et Matrimonio E Libro quarto Decretalium Gregorii noni & Varii probatis Theologis propositae; Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Pál, de Somlyovia, Ordinis Minorum, S.P. Francisci Conventualium in Generali Studio Epperiessini SS. Canonum Lectoris; De Arad

Petrik V, 372; B. 6971

Ferenczi, Pacificus, 1778, Mensis Aprilis; S. Theologiae, & Controversiarum Auditor; Propositiones Dogmatico-Polemicae, De Virtutibus Theologicis Fide, Spe, Charitate; Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Pál, De Somlyo, Sacrae Theologiae, ac Controversiarum in Generali Studio Epperiessini Lectoris, Ordinis Minorum, S.P. Francisci Conventualium Propositae; De Kolozsvár / Cluj

Petrik V, 372; B. 6973

Hene, Constantinus, 1778, Mensis Aprilis; S. Theologiae, & Controversiarum Auditor; Propositiones Dogmatico-Polemicae, De Virtutibus Theologicis Fide, Spe, Charitate; Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Pál, De Somlyo, Sacrae Theologiae, ac Controversiarum in Generali Studio Epperiessini Lectoris, Ordinis Minorum, S.P. Francisci Conventualium Propositae; De Marosvásárhely / Târgu Mureș

Petrik V, 372; B. 6973

Kirchner, Fabianus, 1778, Mensis Aprilis; S. Theologiae, & Controversiarum Auditor; Propositiones Dogmatico-Polemicae, De Virtutibus Theologicis

Fide, Spe, Charitate; Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Pál, De Somlyo...;
De Lugos / Lugoj

Petrik V, 372; B. 6974

Mihálcz, Augustinus, 1779, Mensis Junii, Die 10; S. Theologiae, Controversiarum, & Scripturae Sacrae in eodem studio, & Ordine Auditor; Conclusiones Theologicae Dogmatico-Polemicae De Sacramentis In Genere, Ac è Scriptura Sacra, de Septem Canonicis Epistolis; Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Pál, de Somlyovia ...; De Marosvásárhely / Târgu Mureş

Petrik VII, 383; B. 6972

Priznek, Rochus, 1779, Mensis Junii, Die 10; S. Theologiae, Controversiarum, & Scripturae Sacrae in eodem studio, & Ordine Auditor; Conclusiones Theologicae Dogmatico-Polemicae De Sacramentis In Genere, Ac è Scriptura Sacra, de Septem Canonicis Epistolis; Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Pál, de Somlyovia...; De Nagy Banya / Baia Mare

Petrik VII, 383; B. 6972

Rhem, Xaverius, 1775, Mense Septembri; SS. Theologiae, & Juris Pontificii in Alterum annum Auditor; Assertiones Canonico-Theologicae de Sponsalibus, Et Matrimonio E Libro quarto Decretalium Gregorii noni; Ex Praelectionibus R.P. Ludovici Pál, de Somlyovia ...; De Nagy-Bánya / Baia Mare

Petrik V, 372; B. 6971

Sedlmajer, Carolus, 1762, Mensis Septembris; SS. Theologiae & Controvers. Auditor, [In Conventu Eperiessensis ad. S. Joannem Baptistam], Theses Theologicas Dogmatico-speculativas Ex Sententiarium Libro De Deo Uno; De Arad

Petrik V, 425; B. 9238

List of illustrations

Fig. 1 – Joannes Kastal, the curator of the Alba Iulia Cathedral, patron of Moyses Halmagyi, 3rd year student at the University of Trnava in 1731 (Collection of the National Museum of Unification Alba Iulia)

Fig. 2 – Dissertation of Andreas Wolf

Fig. 3 – Gabriel Hevenesi, *Ungaricae Sanctitatis Indicia, Sive Brevis* [...], Tyrnaviae, 1737

Fig. 4 – Names of Petru Pavel Aron and Ştefan Apor

Fig. 5 – Title page of the work in which the names of the 1742 graduates of philosophy appear

Fig. 6 – Page 10, where the names of Joannes Frivalszky and Gerontie Cotore appear

Fig. 7 – Title page of Martinus Lange's dissertation (Trnava, 1777)

Abrevieri bibliografice

- Bicskey, Pázmány 2012 – István Bitskey, "Peter Pázmány - Mäzen des katholischen Unterrichtswesens in Königreich Ungarn", în *Die Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*, Ed. Alžbeta Hološová und Kollektiv, Kraków – Trnava, 2012, p. 160-171.
- Bognár, Mihály, Varga 2002 – Bognár Krisztina, Kiss József Mihály, Varga Júlia, *A Nagyszombati Egyetem fokozatot szerzett hallgatói 1635-1777*, Budapest, 2002.
- Comșa, Seiceanu 1994 – Nicolae Comșa, Teodor Seiceanu, *Dascălii Blajului*, București, 1994.
- Čaplovič 1984 – *Bibliografia tlači vydaných na Slovensku do roku 1700*, diel 2. [Bibliografia tipăriturilor editate în Slovacia până la anul 1700. Partea 2.], Martin, 1984.
- Emödy 2014 – Emödy András, *A Nagyváradai Egyházmegye alsópapságának könyvkulturája a korai újkor végén*, Budapest, Szeged, Nagyvárad, 2014.
- Fata, Kurucz, Schindling 2006 – Márta Fata, Gyula Kurucz, Anton Schindling, *Studenten aus Ungarn an deutschen und österreichischen Hochschulen von 16. bis zum 20. Jahrhundert*, Stuttgart, 2006.
- Fischer 1987 – Karl A. F. Fischer, "Die Kaschauer und Tyrnauer Jesuiten-Universitäten im 17. und 18. Jahrhundert", în *Ungarn Jahrbuch*, 15, 1987, p. 117-185.
- Fons 2006-2008 – *Fons Tyrnaviensis I-III*, Trnava, Ústav dejín Trnavskej univerzity. 2006, 2007, 2008.
- Haiman, Muszka, Borsa 1997 – György Haiman, Erzsébet Muszka, Gedeon Borsa, *A nagyszombati jezsuita kollégium és az egyetemi nyomda leltára, 1773*, Budapest, 1997.
- Hološová 2012 – *Die Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*, Ed. Alžbeta Hološová und Kollektiv, Kraków, Trnava, 2012.
- Kádár, Kiss, Póka 2011 – Kádár Zsófia, Kiss Beáta, Póka Ágnes, *A nagyszombati egyetem Teológiai karának Hallgatósa 1635-1773*, Budapest, 2011.
- Klimeková 2018 – Agáta Klimeková, *Dizertačné tlače študentov z územia Slovenska na nemeckých univerzitách v 16. a 17. storočí vo Forschungsbibliothek Gotha* [Disertațiile studenților de pe teritoriul Slovaciei la universitățile germane în sec. XVI-XVII prin Forschungsbibliothek Gotha], Martin, 2018.
- Klimeková 2020 – Agáta Klimeková, *Dizertačné tlače študentov z územia Slovenska na nemeckých univerzitách v 16. a 17. storočí v nemeckých knižniciach* [Disertațiile studenților de pe teritoriul Slovaciei la universitățile germane în sec. XVI-XVII în biblioteci din Germania], Martin, 2020.
- Klimeková 2021 – Agáta Klimeková, *Dizertačné tlače študentov z územia Slovenska na nemeckých univerzitách v 18. storočí v nemeckých knižniciach* [Disertațiile studenților de pe teritoriul Slovaciei la universitățile germane în sec. XVIII în biblioteci din Germania], Martin, 2021.
- Klimeková, Augustinová, Ondrušková 2008 – Agáta Klimeková, Eva Augustínová, Janka Ondrušková, *Bibliografija územne slovacikálnych tlačí 18. Storočia* [Bibliografia tipăriturilor provenite din spațiul geografic al Slovaciei de astăzi în secolul XVIII], vol. I-VI, Martin, 2008.
- Kmety, Szögi, Varga 2021 – Adrien Kmety, László Szögi, Júlia Varga, *A Nagyszombati Egyetem Bölcsész és Teológus Növendékei*, vol I-II, Esztergom, 2021.
- Manák 2007 – Marián Manák, "Jezuitské školstvo včera a dnes [Învățământ ieziuit ieri și azi]", în *Fons Tyrnaviensis*, II, Trnava, 2007, p. 94-96.
- Marsina 2006 – Richard Marsina, "Pazmaneum a Trnavská univerzita [Pazmaneum și Universitatea de la Trnava]", în *Fons Tyrnaviensis*, I, Trnava 2006, p. 59-61.

- E. Mârza 2021 – Eva Mârza, *Tipărituri slovace în Transilvania la Biblioteca Batthyaneum de la Alba Iulia (secolele XVI – XVIII) / Slovacikálne tlače v sedmohradskej knižnici Batthyaneum v Alba Iulii (16. – 18. storočie)*, Martin, 2021.
- I. Mârza 1987 – Iacob Mârza, *Școala și națiune (Școlile de la Blaj în epoca renașterii naționale)*, Cluj-Napoca, 1987.
- I. Mârza 2012 – Iacob Mârza, "Rumänische Studenten aus Siebenbürgen an den Tyrnauer Universität im Zeitalter der Aufklärung", în *Die Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*, Alžbeta Hološová edd., Kraków – Trnava, 2012.
- Petrik – Petrik Géza, *Magyarország bibliographiája 1712-1860*, vol. 1-4. Budapest, 1880-1885; V, 1971; VI, 1972; VII, 1989; VIII, 1991.
- Radváni 2008 – Hadrián Radváni, "Knihtlačiareň Trnavskej univerzity 1646-1777 [Tipografia universității din Trnava 1646-1777]", în *Fons Tyrnaviensis*, III, Trnava, 2008, p. 44-62.
- RMK II – Károly Szabó, *Régi Magyar Könyvtár*, vol. II, Budapest, 1885.
- Scurtă istorie a Slovaciei 2011 – Scurtă istorie a Slovaciei*. Coord. Elena Mannová, traducere din limba slovacă și indice de Eva Mârza, Radu Mârza, București, 2011.
- Stanciu 2010 – Laura Stanciu, *Iluminism central european Școala Ardeleană (1700-1825)*, Cluj-Napoca, 2010.
- Studia 2002 – *Studia Historica Tyrnaviensia I*. Trnava, Katedra Histórie fakulty humanistiky Trnavskej univerzity, 2002.
- Szabó, Tonk 1992 – Miklós Szabó, Sándor Tonk, *Erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban 1521-1700*, Szeged, 1992.
- Szögi 2011 – László Szögi, *Magyarországi diákok németországi egyetemeken és akadémiákon 1526-1700*. Budapest, 2011.
- Šimončič 2012 – Jozef Šimončič, "Die Tyrnauer Universität in den Jahren 1635-1777", în *Die Tyrnauer Universität im Licht der Geschichte*, Ed. Alžbeta Hološová und Kollektiv, Kraków – Trnava, 2012, p. 33-44.
- Šimončič, Škoviera 2002 – Jozef Šimončič, Daniel Škoviera, *Trnavská univerzita v dokumentoch (1635-1998)* [Universitatea de la Trnava în documente (1635-1998)], Bratislava, 2002.
- Tonk 1979 – Sándor Tonk, *Erdélyiek egyetemjárása a középkorban*. București, 1979.
- Tóth 2001 – Zoltán Tóth, *Primul secol al naționalismului românesc ardelean 1697-1792*, București, 2001.
- Trnavská univerzita 1987 – *Trnavská univerzita v slovenských dejinách* [Universitatea de la Trnava în istoria Slovaciei], Bratislava, 1987.
- Trnavská univerzita 1996 – *Trnavská univerzita 1635-1777. 1. Referáty zo seminára k 360. výročiu založenia; 2. Príspevky z cirkevných dejín Slovenska* [Universitatea de la Trnava 1635-1777. 1 Referate prezentate la seminarul 360 de la înființare; 2. Contribuții la istoria bisericească a Slovaciei.], Ed. Jozef Šimončič, Trnava, 1996.
- Varga 2006 – Júlia Varga, *A Nagyváradí Jogakadémia (1780-1848) és a Püspöki Szeminárium, (1744-1848) hallgatósága*, Budapest, 2006.
- Verger 2019 – Jacques Verger, *Universitățile în Evul mediu*, Iași, 2019.